

Avrupa Birliği ve Türkiye

Kronoloji - Andlaşmalar - Kanaatler

Av. Tuğbay ÖZ

1. Avrupa Birliği (AB)'nin Organik Oluşumu ve Tarihçe

1946 yılında; Zürih'te bir konuşma yapan İngiliz Devlet adamı Winston Churchill Avrupa Konseyi'nin oluşturulmasını önerdi.

1949'da; Avrupa Konseyi Strasbourg'da kuruldu.

1951'de; II. Dünya Savaşı'nın bitmesinin ardından, o dönem Avrupa için hayati öneme sahip olan kömür ve çelik üretimi ve dağıtımının ortak uluslar üstü bir organın yönetimine verilmesi fikri ortaya çıktı. Bu öneri ilk defa Fransa tarafından ortaya atıldı. Öneriye olumlu yanıt veren Almanya, Belçika, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda ile Fransa arasında 1951 yılının Nisan ayında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu anlaşması imzalandı. (Paris Antlaşması)

Bu topluluğun kurulmasındaki amaç, savaş sanayiinin çokça gereksinim duyduğu bu iki maddenin üretimi üzerinde üst bir kurul kontrolü sağlayarak Avrupa ülkeleri arasındaki askeri rekabetin aşırı kızışmasına mani olmak ve bu yüzden ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkları önlemeye çalışmaktır.

Bu 6 Avrupa devleti AKÇT ile yakaladıkları işbirliği çerçevesini genişletmeye yöneldi. Bunun sonucunda 1955 yılında Atom Enerjisi kullanımının ve üretiminin kontrolü konusu ile ortak ekonomi politikalarının üretilip uygulanması konularını da içeren işbirliğinin kurulması konusunda anlaşıldılar.

1957 yılında; AET (Avrupa Ekonomik Topluluğu) ve EURATOM (Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu) kuruldu. (Roma Antlaşması) Roma Antlaşması; sermaye, mal, hizmet ve işçilerin

üye ülkeler arasında serbest dolaşımını öngörmektedir.

1958 yılında; İngiltere başta olmak üzere diğer ülkeler Yunanistan, Türkiye, Portekiz ve İrlanda katılım konusu ile ilgilenmeye ve katılım müzakerelerine başladılar.

1959'da; Yunanistan AET'ye üye olmak için başvuruda bulundu. Bundan 1.5 ay sonra bu kez Türkiye AET'ye üyelik için başvurdu.

1961'de; İngiltere, İrlanda ve Danimarka AET'ye tam üye olmak için başvurular. Aynı yıl diğer üç Avrupa ülkesi olan Avusturya, İsveç ve İsviçre AET ile anlaşma yapmak istediklerini açıkladılar.

1962'de; AET içinde Ortak Tarım Politikası oluşturuldu.

1963'de; Fransa, İngiltere'nin katılma isteğini veto etti. Aynı yıl AET ile Türkiye arasında Türkiye'yi gümrük birliği ve sonrasında tam üyeliğe götürecektir Ankara Antlaşması imzalandı.

1967'de; AKÇT, EURATOM ve AET birleştirilerek tek çatı altına alındı. (Füzyon Antlaşması) Avrupa toplulukları terimi kullanılmaya başlandı. Yine 1967'de İngiltere, İrlanda ve Danimarka yeniden tam üyelik için müracaat etti. Ancak Fransa (De Gaulle), İngiltere'nin bu müracaatını "kendini ABD'den tamamen soyutlamadığı için" bir kez daha veto etti. İrlanda ve Danimarka da İngiltere ile birlikte hareket ettiler.

1968'de; AET üyeleri arasındaki gümrükler kaldırıldı.

1970'de; İngiltere, İrlanda ve Danimarka bir de Norveç üyelik müzakerelerine yeniden başladı. Aynı yıl AET'nin 12 yıllık geçiş dönemi sona ererek Ortak Dış Ticaret Politikası yürür-

lûge konu. AET ile Türkiye arasında Katma Protokol imzalandı.

1972'de; İngiltere, İrlanda ve Danimarka tam üyelik sözleşmeleri imzalandı. Norveç'te yapılan halk oylamasında ise sonuç olumsuz çıkınca Norveç adaylıktan çekildi.

1976'da; Albaylar Cuntası nedeni ile dondurulan AET-Yunanistan ilişkileri yeniden canlandırıldı. Tam üyelik müzakereleri başladı. Türkiye, tek yanlı bir kararla Katma Protokol'deki korunma maddesini işletip, gümrük vergisi indirimleri, liberasyon ve Ortak Gümrük Tarifesi'ne uyum taahhütlerini durdurdu.

1977'de Portekiz tam üyelik başvurusunda bulundu.

1978'de; İspanya ile katılma müzakereleri başlatıldı. AET ülkelerinin para birimlerinin ABD doları karşısındaki dalgalanmalarının belli bir marjda kalabilmesi için Avrupa Para Sistemi oluşturuldu. Türkiye, AET'ye 5 yıllık plan süresince taahhütlerinin dondurulması ve aynı dönem için 8 milyar dolarlık yardım yapılması talebinde bulundu. AET bu taleplerden muafiyet dönemini kabul, para yardımını reddetti.

1979'da; Yunanistan ile tam üyelik anlaşması imzalandı. Ayrıca ekonomik ve parasal birlik kurma yolunda ikinci deneme olan Avrupa Para Sistemi işlemeye başladı, ECU, AET'nin kaydı para birimi olarak kullanılmaya başlandı.

1980'de; Türkiye'deki darbeden sonra, AT Konseyi tarafından, Türkiye'deki askeri yönetime zaman kredisi verildiği ve bu süre içinde ortaklık anlaşmasının dondurulmayacağı açıklandı.

1982'de; Avrupa Parlamentosu, siyasal partilerin kapatılması, bazı ceza ve tutuklamalar nedeniyle Türkiye ile ortaklık anlaşmasının askıya alınmasını istedi. Bunun üzerine ilişkiler fiilen donduruldu.

1985'de; İspanya ve Portekiz'in AET üyelik anlaşmaları imzalandı. Aynı yıl, Fransa, Almanya, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg kendi aralarında, AET çerçevesi dışında, kendi ülkelerinde ikamet eden veya seyahat eden kendi vatandaşları veya 3. ülke vatandaşlarının serbest dolaşımı ilkesini öngören bir anlaşmayı Lüksemburg'un Schengen kasabasının

da imzaladılar. (Schengen Antlaşması) Ayrıca, Tek Avrupa Senedi aynı yıl kabul edildi.

1986'da; Türkiye'nin, Ankara Antlaşması ve Katma Protokol'den doğan işçilerin serbest dolaşımı hakkının kullanımı kayden başladı. Ancak AT uygulamaya başlamayı reddetti.

1987'de; Türkiye tam üyelik başvurusunda bulundu. Bu başvuruya verilen cevapta, Türkiye'nin, topluluğa katılmaya ehil bulunduğu ancak ekonomik, siyasi ve sosyal nedenlerle katılıma henüz hazır olmadığı belirtildi.

1989'da Avusturya tam üyelik başvurusunda bulundu.

1990'da; Güney Kıbrıs Rum tarafı ve Malta tam üyeliğe başvurdu. Ayrıca Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) Nihai Senedi üye ülkelerce Paris'te imzalandı.

1992'de; İsveç tam üyelik başvurusu yaptı. 1992 yılının önemli diğer bir gelişmesi ise Maastricht doruğunda topluluğun kapsamının genişletilmesi ve adının "Avrupa Birliği" olarak değiştirilmesinin kabul edilmesidir. Bu genişleme parasal, ekonomik ve siyasi birliği de içermektedir. Bu haliyle antlaşma, AET ve EURATOM'u kuran Roma anlaşmasına geniş ekler yapan, onu genişleten bir anlaşmadır. Yine, Finlandiya ve İsviçre tam üyelik için başvurdu. Norveç ise 1972'deki halk oylamasında ret kararı çıkmış olmasına rağmen tekrar üyelik başvurusu yaptı.

1993'de; 10 adet orta ve doğu Avrupa ülkesinin tam üyelik başvurusunun incelenmesi ve kabul şartlarının ortaya konulması için Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da doruk yapıldı. Bu doruktan meşhur Kopenhag Kriterleri denen belge çıktı.

1994'te; Finlandiya, Avusturya ve İsveç'in tam üyelik anlaşmaları imzalandı. Norveç'te yapılan referandumda ise bir kere daha hayır sonucu çıktı. Türkiye AT'nin rekabet politikasına uyum için Rekabet Kanunu'nu kabul etti. Bu kanunla Rekabet Kurulu oluşturuldu. AT Ortaklık Konseyi'nde AT tarafı, Türkiye'nin Güneydoğu, Kıbrıs ve DEP davasındaki politikaları nedeniyle Gümrük Birliği Çerçeve Antlaşması'nın imzasını ileri bir tarihe erteledi.

1995'de; Avrupa Birliği ile Türkiye arasında Gümrük Birliği anlaşması imzalandı. Türki-

ye uyum yönünde, Sınai ve Fikri Mülkiyet Hakları ile Marka ve Patent Koruma Kanunlarını ve Tüketiciyi Koruma Kanunlarını çıkarıp yürürlüğe koydu. Güney Kıbrıs ile tam üyelik müzakerelerinin başlatılması kararı alındı. Ayrıca Avusturya, Finlandiya ve İsveç resmen AB'ye girdi.

1997'de Hıristiyan Demokrat Parti liderleri Brüksel'de yaptıkları bir toplantıda, Türkiye'nin Müslüman bir ülke olmasından dolayı AB'ye tam üye olamayacağı yönünde açıklama yaptılar. Ancak bundan hemen 10 gün sonra AB devlet başkanları, yaptıkları toplantıda Hıristiyan Demokrat liderlerin Türkiye ile ilgili açıklamalarını tekzip eden ve bütün adaylara eşit davranılacağı beyan eden bir açıklama yaptılar. Yine 1997 12-13 Aralıkta yapılan Lüksemburg Zirvesi'nde Türkiye'nin yeterli koşulları taşımadığı gerekçesi ile tam üye adaylığı kabul edilmedi. Bunun üzerine Türkiye, Avrupa Konferansı'nı reddetti. AB ile siyasi diyalogu dondurdu. "Bugünden sonra Türkiye AB ile siyasi hiçbir konuyu konuşmayacaktır" dendi.

1998'de; AB Komisyonu tarafından hazırlanan ve AB'ye üyelik için belirlenmiş olan Kopenhag Kriterleri ışığında kaydedilen gelişmelere ilişkin komisyon görüşlerini içeren "Birinci İlerleme Raporu" yayınlandı.

1999'da; toplanan Helsinki Zirvesi'nde Almanya'nın tutum değiştirmesi ile Türkiye'nin de adaylığı tanındı. AB Komisyonu Türkiye için "ikinci ilerleme raporunu" yayınladı. Ayrıca Helsinki Zirvesi Sonuçlar Bildirgesi'nde, Kıbrıs'ta Türk ve Rum taraflarının aralarında bir antlaşmaya varamamalarının Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Birlik'e kabul edilişi için bir şart olarak kabul edilmeyeceği açıklandı. Bu, Türkiye'ye adaylık statüsü verilmesi karşılığında ondan koparılan önemli taviz olarak ortaya çıktı. 1999 yılının diğer bir önemli gelişmesi, Maastricht ve Amsterdam Antlaşmaları'nda öngörülen "Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası'nın (AGSP) hayata geçirilmesi hususunda üye ülkelerin, 2003 yılı ortasına kadar 60.000 kişilik bir Avrupa Ordusu'nun kurulmasını kabul etmeleridir.

2000'de; AB'nin Anayasası olarak anılan "Temel Haklar Şartı" kabul edilip onaylandı. Fransa'nın Nice şehrinde yapılan AB liderler zirvesi sonucunda, 15 aday ülkenin (Türkiye

hariç) Avrupa Parlamentosu ve Komisyonu'ndaki üye sayıları dağılımı ile AB Konseyi'nde karar almadaki oy ağırlıklarını yeniden belirleyen kapsamlı bir antlaşma kabul edildi. (Nice Antlaşması) AB Komisyonu Türkiye için "üçüncü ilerleme raporu"nu yayımladı. Ayrıca Komisyon, Türkiye için, Kopenhag Kriterlerini nasıl gerçekleştireceğini gösteren yol haritası niteliğindeki "Katılım Ortaklığı Belgesi"ni hazırladı.

2001'de; T.C. Hükümeti, AB müktesebatına uyum ve AB'nin sunduğu Katılım Ortaklığı Belgesi'ndeki beklentilerin karşılanması ile Kopenhag Kriterlerinin yerine getirilmesi hususlarında gerekli olan mevzuat değişikliklerinin gerçekleştirilmesi yönünde "Ulusal Programı" kabul etti ve AB komisyonu yetkililerine sundu. AB Komisyonu Türkiye için "dördüncü ilerleme raporunu" yayımladı. Ayrıca, Laeken Zirvesi'nde, katettiği mesafe ışığında Türkiye ile tam üyelik müzakerelerini açma zamanının yaklaştığı belirtildi. Avrupa Konvansiyonu çalışmalarına veto hakkı olmaksızın 3 temsilci verme hakkı tanındı.

2002'de; Avrupa Ortak Para Birimi Euro, 12 üye ülkede resmen tedavüle girdi (1 Ocak). Türkiye, yaklaşan AB Komisyonu inceleme raporu ve Kopenhag'daki AB Zirve Toplantısı öncesinde, Kopenhag kriterlerine uyum için 12 maddeden oluşan kapsamlı bir Anayasal Değişiklik Uyum Paketini kabul etti (3 Ağustos). Pakette kısaca, idam cezasının kaldırılması, düşünce ve ifade özgürlüğünün genişletilmesi, dernekler kanununda değişiklik yapılması, cemaat vakıflarına taşınmaz mal edinme kolaylığı sağlanması, anadilde öğrenim ve yayın imkanı tanınması gibi hususlar bulunuyordu. AB Komisyonu'nun Türkiye ile ilgili "beşinci ilerleme raporu"nda tam üyelik müzakerelerini başlatmak için tarih verilmedi. Türkiye'nin gerçekleştirdiği anayasa değişikliklerinin olumlu bulunduğu ancak siyasi kriterleri halen yerine getirmediği belirtildi. Bu yönde, temel hak ve özgürlükler önündeki kısıtlamaların, MGK ve ordunun siyaset üzerindeki baskısının devam ettiği, fikir mahkumlarının hala hapisanelerde olduğu ve yolsuzlukların önlenemediği vurgulandı. (11 Ekim) Kopenhag Zirve Toplantısı'nda, Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Malta, Slovenya, Estonya, Litvanya, Letonya ve Kıbrıs Rum Yönetimi olmak üzere 10 aday ülkenin

tam üyelik antlaşmaları imzalandı. (12-13 Aralık) Bulgaristan ve Romanya için 2007 tarihi kondu. Zirvede ayrıca, Kıbrıs'ta 28 Şubat 2003 tarihine kadar Türk ve Rum tarafları arasında bir anlaşmaya varılması halinde, Türk tarafının da aynı şartlarla AB üyeliğine dahil edilmesi kararlaştırıldı. Zirvenin diğer bir sonucu da, tam üyelik yönünde müzakerelere başlanması için Türkiye'ye tam bir tarih verilmesi ancak reformlara devam etmesi durumunda AB Komisyonu raporları doğrultusunda Aralık 2004'te toplanacak olan AB Liderler Zirvesi'nde Türkiye'nin Kopenhag Kriterlerini karşıladığına karar verilirse Türkiye ile tam üyelik müzakerelerine geciktirilmeksizin başlanacağı açıklamasının yapılmış olduğudur.

2003 yılında ise, tam üyelikleri kabul edilen 10 yeni adayın katılım antlaşmaları imzalandı. Ve yine AB Komisyonu tarafından hazırlanmakta olan ve Türkiye'nin adaylığı ile ilgili olarak AB'nin yeni yaklaşımını ve beklentilerini ortaya koyan yeni "Katılım Ortaklığı Belgesi" açıklandı.

Sonuçta 6 asıl üye ile temeli atılmış bulunan AB, üç safhalı genişleme ile bugün 25 üyesi bulunan bir birlik haline gelmiştir.

Bu üyeler;

Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda, Lüksemburg, Belçika, İngiltere, Danimarka, İrlanda, Yunanistan, İspanya, Portekiz, Avusturya, Finlandiya, İsveç, Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Malta, Slovenya, Estonya, Litvanya, Letonya ve Kıbrıs Rum Yönetimi'dir.

2. AB'nin Oluşum Nedenlerine Bir Bakış

1. Avrupa'nın önceki dönemlere göre Dünya üzerindeki etkisini oldukça yitirmiş olması. Hele de 2. Dünya savaşı gibi bir büyük savaş yaşamış ve milyonlarca insanını bu savaşa kurban vermiş, ekonomisi ve sanayisi harap olmuş bir Avrupa'nın Dünya üzerindeki belirleyiciliği neredeyse hiç kalmamış bulunmaktaydı. Bu durum ancak Avrupa'nın kendi içinde bir birlik oluşturup güçlerini birleştirerek tersine çevirebilecekleri bir durumdu.

2. II. Dünya Savaşı ile birbirini çok yıpratmış olan Avrupa devletlerinin kendi dertleri ile uğraşmaktan dolayı meydanın boş kalmasını iyi değerlendiren Sovyetler Birliği'nin komünizmi bir devlet politikası olarak uygulaması sonucunda neredeyse bütün doğu ve orta Avrupa'da kontrolü sağlamış bulunması.

3. Her ne kadar savaş sonrası Marshall yardımları ile Avrupa'nın yanında görünse de ABD'nin tutumunun yarın ne olacağı kestirilememesinden dolayı Avrupa'nın kendini güvende hissetmek istemesi ve bununda birlik fikrini ortaya çıkarması.

AB'nin Kurulması Konusunda Sözler;

Winston Churchill (İngiltere Başbakanı - 1945) "Bir çeşit Avrupa birleşik devletleri kurmalıyız."

AB'nin mimarlarından Jean Monnet (Fransa Planlama Örgütü Başkanı) "Böyle bir entegrasyondan amaç, Avrupa'nın dünyada ki yerini korumak, etkinliğini ve saygınlığını tesis etmek ve halkının hayat düzeyinin sürekli bir biçimde yükseltilmesini sağlamak olacaktır."

3. AB'nin Kurumları

a. Avrupa Parlamentosu

1979'dan bu yana tek dereceli genel seçimle iş başına gelen 626 parlamenterden oluşan kurum. Parlamentoya Almanya 99, Fransa, İtalya ve İngiltere 87'ser, İspanya 64, Hollanda 31, Belçika, Yunanistan ve Portekiz 25'ser, İsveç 22, Avusturya 21, Danimarka ve Finlandiya 16'sar, İrlanda 15 ve Lüksemburg 6 üye vermektedir. Karar organıdır.

Parlamento Genel Kurulu Strazburg'da toplanır.

Parlamentonun başlıca görevi ve işlevi, 370 milyon nüfusu temsil ederek birliğin temel siyasi politikalarını belirlemek, komisyonca önerilen teklifleri değerlendirmek, onlar hakkında karar vermektir.

Diğer yetkileri;

Denetim Yetkisi: Komisyonu denetler, bütçeyi oylar, harcamaları denetler.

Sekreteryası komisyonca yapılmış bulunan tüm önemli konularda karar mekanizmasıdır.

b. Avrupa Zirvesi

Devlet ve hükümet başkanları ile komisyon başkanından oluşur. Yılda iki kez toplanır. Gelecekle ilgili faaliyetlerin alt yapısını hazırlar.

c. Avrupa Konseyi

Her üye devletin bakan düzeyindeki temsilcisinden oluşur. Konseyin merkezi Brüksel'dedir.

Görevleri; üyelerin genel ekonomik politikalarını koordine etmek, komisyonun sunduğu teklifleri değerlendirip AP (Avrupa Parlamentosu) ile koordinasyon kurup anlaşmaların uygulanırılığını sağlamak ayrıca ortak dış politika ve güvenlik politikası konularında bir takım kararlar almak, önlemleri uygulamak, bir de üye devletlerin imzalayacağı sözleşmeleri hazırlamak ve önermek.

d. Avrupa Komisyonu

Toplam 20 üyeden oluşur. Fransa, Almanya, İtalya, İspanya ve İngiltere'den 2'şer, diğer topluluk üyelerinden ise 1'er üye bulunur.

Komisyon üyeleri görevlerini yaparken kendi ulusal hükümetlerinden tamamen bağımsız hareket etmek ve yalnızca AB'nin çıkarlarını gözetmekle yükümlüdürler. Her üyenin özel sorumlu olduğu bir siyasi alan vardır. Ancak kararlarda kolektif sorumluluk esası geçerlidir.

Komisyon, AB'nin yürütme organıdır. En öncelikli görevi anlaşmaların korunması ve uygulanırılığının sağlanmasıdır. Anlaşmaların gereği gibi uygulanıp uygulanmadığını da denetler. Üye devletlerden herhangi birinin bir anlaşma hükümlerine uymaması yada gerektiği gibi uymaması hallerinde konu ile ilgili soruşturma açma yetkisi vardır. Gerektiğinde konuyu Adalet Divanı'na götürebilir.

Ayrıca birliğin rekabet mevzuatının ihlali halinde ilgili kurumlara yada şirketlere para

cezası verebilir. Komisyonun diğer bir fonksiyonu, birliği harekete geçirebilme kabiliyetinin bulunmasıdır. Yasama sürecinin başlamasında nerede ise tek yetkilidir. Yasama süreci boyunca etkide bulunma ve de teklif verme yetkisi bulunmaktadır. Son olarak da yürütme fonksiyonu icabı birlik içindeki bir takım fonların yönetilmesi ile diğer bir takım idari işlerin görölmesi komisyonun diğer görevleri ve yetkilerindedir.

e. Adalet Divanı ve Bidayet Mahkemesi

15 yargıç ve onlara yardımcı olan 9 kanun sözcüsünden oluşmaktadır. Yargıçların bağımsızlıkları güvence altındadır. Avrupa anlaşmalarının hukuka uygun biçimde yorumlanması ve uygulanmasını sağlar. Üye devletlerin anlaşmaları gereği gibi yerine getirip getirmediğine karar verip kararın ifasını ister. Buna rağmen uygulanmaz ise para cezasına hükmeder. Ulusal mahkemelerin başvurusu üzerine topluluk hukukunun çeşitli hususlarının yorumlanması yada geçerliliği hakkında ön kararlar alır.

Bidayet (İlk, başlangıç) Mahkemesi ise 1989 yılında kurulmuş olup yine 15 yargıçtan müteşekkildir. Kişiler yada şirketler tarafından açılan davalara bakar. Sınırlı yetkisi vardır. Önemli konularda karar verme yetkisi Adalet Divanına geçer.

f. Sayıştay

AP'nin görüşü ile atanan 15 üyeden oluşur. Görevi; AB'nin tüm gelir ve harcamalarının hukuka uygun ve düzenli biçimde yapıp yapılmadığının ve mali yönetimin tutarlı olup olmadığının denetlenmesidir.

g. Ekonomik ve Sosyal Komite ve AKÇT Danışma Komitesi

ESK'nın 222 üyesi vardır. Bu üyeler; işçiler, işverenler ve diğer ekonomik grupları (çiftçi, esnaf, zanaatkar, kobiler, eğitimciler vs.) temsil ederler. Belli konularda karar alınması için komiteye danışılması zorunludur.

AKÇT danışma komitesi ise kömür ve çelik ile ilgili konularda danışılan bir komitedir. Kömür ve çelik üreticilerine, işçileri, tüketicileri ve tüccarları temsilen 108 üyeden oluşur.

h. Bölgeler Komitesi

Bölgesel ve yerel mercileri temsilen 222 asil ve 222 yedek üyeden oluşur. AB'nin bölgesel çıkarlarının söz konusu olduğu eğitim, gençlik, kültür, sağlık vs. gibi konularda karar alınırken danışılması zaruri olan bir kurumdur.

1. Avrupa Yatırım Bankası

AB'nin bankasıdır. Birlik için amaçlanan projelerin kredilendirilmesi işlerini görür. Tüzel kişiliğe ve mali özerkliğe sahiptir. Üye devletlerin tümü bankanın da üyesidir.

AYB birlik içindeki projeler ile birlikte dışındaki projeler içinde kredi sağlayabilir.

AYB kaynaklarının büyük bir bölümünü sermaye piyasalarından ödünç alır. Piyasalar da AYB hisseleri yüksek trende sahiptir. Ancak banka kar amacı gütmaz.

4. Türkiye'nin AB Macerası

a. İlk Temas Nasıl ve Neden Başladı?

Türkiye'nin başlarda o zamanki AET şimdiki AB ile ilişki kurmaya başlamasındaki en belirleyici faktör Yunanistan zıtlamasıdır. Yunanistan'ın 1959'da Avrupa Birliğine ileride sonucu tam üyeliğe varacak olan ortaklık anlaşması yapmak isteği ile başvuruda bulunması haberinin Ankara'ya ulaşması ile burada tam bir panik havası oluşmuştur. Çünkü Türkiye bu gelişmeye hazırlıksız yakalanmıştır. Haberin ulaştığı Türk Dışişleri Bakanlığındaki atmosferde tam olarak böyledir. Dönemin Dışişleri Bakanı F. Rüştü Zorlu, bakanlıktaki tüm bürokratlarına böyle bir gelişmenin olacağını nasıl tahmin edemeyip vaktinde kendine haber vermemiş olmalarının hesabını sormaktadır.

Yunanistan ile ilgili bu haberin Ankara'da böylesine bir yankı bulmasının kuşkusuz mü-

him sebepleri vardır. Bunların başta geleni Yunanistan'ın batı dünyası içinde tek başına bırakılmaması gerektiği fikri idi. Aksi halde Yunanistan, Türkiye aleyhine boş meydana türlü türlü film çevirebilirdi. Bu da hiç işimize gelmezdi. Dahası Yunanistan ile aynı tarım ürünlerini ihraç ediyorduk. Sadece onlar girip biz girmezsek Yunanistan Avrupa piyasasını tek başına ele geçirebilirdi. Ve tabii AET'den daha çok kredi alabilirdi. Tüm bunlar tamamı ile Türkiye'nin aleyhine şeylerdi.

Gelişme üzerine Ankara sadece iki haftada AET başvuru metnini hazırladı. ABD elçisinin olumlu görüşü alındıktan sonra Bakanlar Kurulunda birkaç itiraza karşı kabul edilmesi ile başvuru AET üyesi devlet başkentlerine ulaştırıldı. Bu ülkelerin ilk tepkisi şaşkınlıkla karışık diplomatik bir memnuniyet oldu. Siyasi bakımdan Türkiye ile Yunanistan arasında denge gözetilmesi gerektiği böylelikle dünyaya bu mesajın verilebileceği fikri galip geldi. Zaten Türkiye'nin talebi de "Yunan ne alıyorsa bizde onu istiyoruz"du. Böylece Türkiye ilk planda istediği yanıtı almış oldu.

Bu başvuru üzerine birkaç tespit yapmamız zaruridir. Bir kere Türkiye'nin bu hamlesi tamamen siyasidir, tamamen Yunan merkezlidir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi sağlanmak istenen asıl amaç Batı dünyası ile ilişkilerde Yunan'ın gerisine düşmemek, Yunan'ın batı dünyası içinde bir başına bırakılmayıp Türkiye aleyhine kamuoyu yapmasını engellemektir. İşin sosyal, ekonomik, iç siyasal düzen boyutları tamamen atlanmıştır. Oysa ki AET, sadece siyasal değil aynı zamanda iktisadi, sosyal, hukuki boyutları ile bütünleşmeyi öngören bir yapı idi. Tabii ki bu bütünleşmenin sağlanabilmesi için üye olacak devletlerin riayet etmesi gereken iktisadi, sosyal ve hukuki ilkeler olacaktı. Yapı, devletten bunu isteyecekti. Söz konusu devlet bu ilkeleri uyguluyor ise yapıya kabul edilecek aksi halde edilmeyecekti. Yani AET'ye girmeyi düşünen ve isteyen bir devlet mevcut ve gelişmekte olan müktesebat çerçevesinde belli iktisadi, sosyal ve hukuki yükümlülükleri yerine getirmeyi kabul ediyordu. Türkiye ise bu başvuruda işin bu tarafları üzerinde hiç durmamıştı. Kendinden beklenecek olan kriterleri bildiği söylenemezdi. "Hele bir girelim sonra bakarız" mantığı egemendi. Burada dönemin Başbakanı İnönü ile bakanlar heyetinin diyalogu-

nu hatırlayacak olursak şöyle bir konuşma cereyan etmiştir. “İnönü: Benim başımı derde sokuyormuşsunuz gibi bir hissim var. Bana ilerideki yükümlülüklerimin ne olacağını söyleyin. Dışişleri: Paşam, bu ilk dönemde hiçbir yükümlülüğümüz yok. 5 yıl sonra koşullar müsait olursa hazırlık döneminin koşullarını saptayacağız. Bizim şimdi yaptığımız Avrupa’ya kanca atmak, o kadar”. İnönü: “Bu iyi. Batı Avrupa’ya kanca atmanın zararı yoktur. Ancak ileride yükümlülükleri taşıyamayacak duruma girsek elim ayağım bağlanacak mı?” Dışişleri: “Hayır Paşam, istediğimiz zaman bu anlaşmayı durdurabiliriz. İnönü: “Öyleyse oldu. Kabul ediyorum. Getirin parafe edeyim.”

Bu konudaki üzerinde durulması gereken bir diğer husus da şudur. AET dünya kamuyunda içine kapanık bir zenginler kulübü görüntüsü vermek istemiyor ya da mevcut bu görünümü değiştirmeyi arzuluyordu. İşte Yunanistan ve Türkiye gibi iktisadi bakımdan zayıf ülkelerin başvurularını ret etmemesinin sebeplerinden biri de budur.

İşte bu hal içinde Ankara anlaşması sürecine girildi. Anlaşmanın imzalanmasından önceki müzakerelerde Türkiye hazırlıksız olduğundan beklentilerini kendi durumuna uygun ve tutarlı olarak ifade edebilmekten uzaktı. Birbiri ile çelişik şeyler istiyordu. AET’den çok ödün isterken kendi vereceği ödünlere nekes davranıyor, bu da AET’yi şaşırtıyor ve zora sokuyordu. Gümrüklerin yavaş yavaş azaltılıp nihayet sıfırlanacağı dönemi Türkiye uzun tutmak istiyor, bu ise AET’nin işine gelmiyordu. Bütün bu konularda uzun tartışmalar yaşandı. Sonunda biraz Türkiye’nin biraz da AET’nin dediği olarak Ankara anlaşması imzalandı.

b. Ankara Anlaşmasının (1963)

Önemli Noktaları

1. Antlaşmanın Amacı

Madde 2/1: Türkiye ekonomisinin hızlandırılmış kalkınmasını ve Türk halkının çalıştırılma seviyesinin ve yaşama şartlarının yükseltilmesini sağlama gereğini tümü ile göz önünde bulundurarak taraflar arasındaki ticari

ve ekonomik ilişkileri aralıksız ve dengeli olarak güçlendirmeyi teşvik etmektedir.

2. Dönemler

Madde 2/2: Anlaşmanın amaçlarını gerçekleştirmek için aşağıdaki maddelerde gösterilen şartlara ve usullere göre bir gümrük birliğinin gittikçe gelişen şekilde kurulması öngörülmüştür. Ortaklığın a- bir hazırlık dönemi, b- bir geçiş dönemi, c- bir son dönemi vardır.

3. AET’nin Türkiye’ye Mali Yardımları

Madde 3/1: Hazırlık döneminde Türkiye geçiş dönemi ve son dönem boyunca kendisine düşecek yükümlülükleri üstlenebilmek için topluluğun yardımı ile ekonomisini güçlendirir. Bu hazırlık dönemine ve özellikle topluluğun yardımına ilişkin uygulama usulleri anlaşmaya ekli geçici protokol ile mali protokolde belirtilmiştir.

4. Hazırlık Dönemi Süresi

Madde 3/2: 5 yıldır.

5. Geçiş Dönemi Süresi,

Madde 4: 12 yıldır.

6. Gümrük Birliği,

Madde 10: Gümrük Birliği mal alışverişlerinin tümünü kapsar. Gümrük Birliği topluluk üyesi devletler ile Türkiye arasında ithalatta olduğu gibi ihracatta da gümrük vergileri ve eşit etkili resimlerin ve miktar kısıtlamalarının milli üretime, anlaşmanın hedeflerine aykırı bir koruma sağlamayı gözeten eşit etkili başka her türlü tedbirin yasaklanmasını ve Türkiye’nin 3. Ülkeler ile ilişkilerinde topluluğun ortak gümrük tarifesinin kabulünü ve toplulukça dış ticaret konusunda uygulanan sair mevzuata yaklaşmayı kapsar.

7. Son Maddeler

Madde 22 vd.: Antlaşma ile belirtilen amaçların gerçekleştirilmesi için anlaşmanın öngördüğü hallerde ortaklık konseyinin karar yetkisi vardır. İki taraftan her biri verilmiş kararların yerine getirilmesinin gerektirdiği tedbirleri almakla yükümlüdür. Ortaklık Konseyi yararlı tavsiyelerde de bulunabilir.

– Ortaklık Konseyi anlaşmanın hedeflerini göz önünde tutarak ortaklık rejimi sonuçlarını belli aralıklarla inceler. Bununla birlikte hazırlık dönemi boyunca bu incelemeler bir görüş teatisi sınırları içinde kalır.

– Geçiş döneminin başlaması ile, ortaklık rejiminin gerçekleşmesi yolunda, anlaşmanın amaçlarından birine ulaşmak için, akit tarafların bir ortak davranışı gerekli görüldüğü takdirde anlaşma bunun için gerekli davranış yetkisini öngörmese bile, Ortaklık Konseyi uygun kararları alır.

– Ortaklık Konseyi kararlarını oybirliği ile alır.

-- Her akit taraf anlaşmanın uygulama ve yorumu ile ilgili ve Türkiye'yi veya topluluğu, topluluk üyesi bir devleti ilgilendiren her anlaşmazlığı ortaklık konseyine getirebilir. Ortaklık Konseyi anlaşmazlığı karar yolu ile çözebilir; keza anlaşmazlığı Avrupa Toplulukları Adalet Divanına veya mevcut herhangi bir yargı merciine götürmeyi kararlaştırabilir. Taraflardan her biri kararın veya hükmün yerine getirilmesinin gerektirdiği tedbirleri almakla yükümlüdür. Anlaşmazlık iş bu maddenin ikinci fıkrasına göre çözülememiş ise akit tarafların geçiş dönemi ve son dönemde başvurabilecekleri tahkim ve sair yargı usulü yollarının anlaşmanın 8. Maddesi uyarınca Ortaklık Konseyi düzenler.

– Ortaklık Konseyi bir yandan Avrupa Parlamenter Asamblesi topluluğun ekonomik ve sosyal komitesi ve öteki organları ile öte yandan TBMM ve Türkiye'nin yukarıdaki maddeleri karşılayan organları arasında işbirliğini ve temasları kolaylaştırmak için her türlü yararlı tedbiri alır. Bununla beraber hazırlık dönemi süresince bu temaslar yalnız Avrupa Parlamenter Asamblesi ile TBMM arasındaki ilişkilerle sınırlıdır.

– Anlaşmanın işleyişi topluluğu kuran anlaşmadan doğan yükümlerinin tümünün Türkiye'ce üstlenebileceğini gösterdiğinde akit taraflar Türkiye'nin topluluğa katılması olanağını inceler.

– Akit taraflarca anlaşmaya eklenmesi uygun bulunan protokoller anlaşmanın ayrılmaz parçalarıdır.

– Antlaşma imza eden devletlerin kendi anayasa usullerine uygun olarak onaylanır, topluluk yönünden konseyce topluluğu kuran anlaşma hükümleri uyarınca bir karar alınması ve bunun akit taraflara tebliği ile geçerli olarak akdedilmiş olur. Yukarıdaki fıkrada anılan akdin tasdik ve tebliğ belgeleri Brüksel'de karşılıklı olarak verilir.

– Anlaşma 31. Madde de sözü geçen tasdik belgelerinin karşılıklı olarak verilmesi tarihini kovalayan 2. ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Ayrıca Ankara Anlaşmasına çeşitli tarihlerde anlaşmayı açıklayıcı ve ona eklemeler yapan protokoller imza edilmiştir.

c. Katma Protokol (1970)

Geçiş dönemi yaşanırken taraflar sanayi ürünlerini konu alan gümrük birliğinin tedricen gerçekleştirilmesi, işçilerin karşılıklı olarak serbest dolaşımının sağlanması, tarım ürünlerinde giderek genişleyecek bir tercihli ticaret rejiminin uygulanması, belirlenen alanlarda Türkiye ile AET arasında mevzuat ve politikaların yakınlaştırılması sürecinin başlatılmasını öngörmüşler bunu da Katma Protokolün imzası ile belgelemişlerdir.

Bu protokolün metni oldukça uzundur. Bizim yerimiz sınırlı olduğu için buraya alıntılanamıyoruz. Protokolün tam metnine ulaşmak için; www.belgenet.com adresine müracaat edilebilir.

d. Gümrük Birliği Antlaşması (1995)

Ankara Anlaşması'ndaki mevcut maddelere göre belirli hazırlık devrelerinden sonra AB ile Türkiye arasında gümrüklerin sıfıra indirileceği bir rejimin ortaya çıkışı öngörülmekte idi. Ankara Anlaşması ile kabul edilen bu re-

jim, 1995 yılında imzalanıp yürürlüğe giren Gümrük Birliği Anlaşması ile hayata geçmektedir.

Bu anlaşma tahmin edileceği üzere son derece teknik konular içeren, ayrıntılı ve uzun bir anlaşmadır. Bizim burada tüm bu ayrıntılara girmemiz imkan dahilinde değildir. Ancak GB'nin Türkiye'ye getirileri-götürüleri noktasında birkaç tespit yapabilme olanağımız da var:

Gümrük Birliğinin Olumlu Yönleri Kısmen Şunlar:

Bu anlaşma öncesi de dış ticaretinin büyük kısmını AB ülkeleri ile yapmakta olan Türkiye anlaşma ile gümrüklerin sıfırlanması sayesinde AB'ye ihracatını önemli ölçüde arttıracaktır.

AB'nin üçüncü ülkeler ile yaptığı anlaşmalardan Türkiye de yararlanacaktır.

Gümrük Birliği ile Türkiye AB içinden ve dışından daha çok yatırım alacaktır.

AB üretimli malların da piyasaya girmesi ile önceden yerli firmalarca üretilip rekabet olmaması nedeniyle yüksek fiyattan satılan malların fiyatları düşerek kimi üreticilerin haksız kazanç sağlamaları önlenecektir.

GB ile rekabet zorunluluğu ortaya çıkacağından önceleri rekabetsizlik nedeniyle kalitesiz üretilip satılan mallar artık şans bulamayacak firmalara AB kalitesinde mal üretilmesi yönünde tüketicilerce baskı uygulanacaktır.

AB menşeli kaliteli mallara alışan iç piyasa yerli firmalardan da aynı kalitede mal üretimi talep edecektir.

Yeni rejim Türkiye'nin gerek kamu sektörünün gerekse özel sektörünün yeniden yapılandırılmasını şart koşmaktadır. Zira bu mali sektörlerin mali yapılarında gerekli reformlar yapılmaz ise durum bunlar adına kötü olacaktır.

GB ayrıca Türkiye'ye 3.2 milyar dolarlık bir kredi imkanı da yaratmaktadır.

Gümrük Birliğinin Olumsuz Yönleri de Kısmen Şunlardır

Yabancı menşeli malların iç piyasaya rahatça girmesi ile yerli firmalar ekonomik darlığa düşecekler ve bu da istihdamı olumsuz

etkileyecektir. Ancak bu kısa vadeli bir handikaptır.

Yine iç piyasaya giren ucuz ve kaliteli AB kaynaklı mallar ile yerli firmaların ürettikleri mallar rekabet edemeyeceğinden piyasada yabancı menşeli mal hakimiyeti söz konusu olabilecektir. Bu dezavantaj da yerli firmaların tutumlarına bağlı olarak ortaya çıkıp çıkmayacağı gözlenebilecek bir dezavantajdır.

Yabancı firmalar ile rekabet edemeyen yerli firmaların kapanması ile yerli üretim azalabilecektir.

İthalatın artıp bu oranda ihracatın arttırılmaması sonucunda AB ile yapılan dış ticarete açık büyüyebilecek, bu da Türkiye'nin döviz zararına uğramasına neden olacaktır.

GB Türkiye'nin 3. ülkeler ile yapacağı dış ticareti olumsuz etkileyebilecektir.

Türk tarımı olumsuz etkilenebilecektir.

Gümrük Birliği ile ilgili birkaç not:

AB'ye üye veya üye adayı olmaksızın GB anlaşmasını imzalamış tek ülke Türkiye'dir.

GB ile Türkiye karar mekanizmalarında yer almadan AB'nin üst kuruluşlarınca belirlenen kural ve kararlara uymayı peşinen kabul etmiştir.

5. Avrupa Birliğince Muhtelif Tarihlerde Belirlenen Kriterler

Maastricht Kriterleri (1991)

1.1. Kamu açığı GSYİH'nin %3'ünden az olmalıdır.

1.2. Üye ülke devlet borçlarının GSYİH'sına oranı %60'ı geçmemelidir.

1.3. Enflasyon oranı son 12 ay içerisinde en düşük enflasyon oranına sahip 3 üye ülkenin enflasyon oranları ortalamasının en fazla 1.5 puan üstünde olmalıdır.

1.4. Üye ülkedeki uzun vadeli faiz oranları son oniki ay itibarı ile en düşük ortalamaya sahip 3 ülkenin faiz oranları ortalamasından en çok 3 puan fazla olmalıdır.

1.5. Son iki yıl içinde ülke parası topluluk parası karşısında devalüe edilmiş olmalıdır.

Amsterdam Kriterleri

2.1. Ekonomik ilkelere tüketicinin korunması prensiplerini de eklemiştir.

2.2. Tüm topluluk politikalarında çevre faktörü konusunda hassasiyet gösterilmesi kuralı geliştirilmiştir.

Kopenhag Kriterleri (1993)

Bu kriterlerin belirlendiği zirvede AB konseyi birlik genişlemesinin merkezi Doğu Avrupa ülkelerini kapsayacağını ve adaylık için başvuracak bu ülkelerin tam üyelik öncesi bir takım kriterleri karşılamaları gerektiğini belirlemiştir.

Bu kriterler;

a. Siyasi Kriterler

Demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve azınlıklara saygı gösterilmesini ve korunmasını garanti eden kurumların varlığı bulunmalıdır.

b. Ekonomik Kriterler

İşleyen ve aynı zamanda birlik içindeki rekabetçi baskılara ve diğer serbest piyasa güçlerine dayanabilecek bir serbest piyasa ekonomisinin varlığı olmalıdır.

c. Topluluk Mevzuatının Benimsenmesi

Siyasi, ekonomik ve parasal birliğin hedeflerine bağlı kalmak üzere üyelik için gerekli yükümlülükleri yerine getirebilmek kapasitesine sahip olmak.

Siyasi kriterlerin açılımı ise aşağıdaki gibidir.

Ülkenin çok partili bir sistemle yönetiliyor olması, hukukun üstünlüğüne saygı, idam cezasının yasalarda bulunmaması, azınlıklara ilişkin herhangi bir ayrımcılığın olmaması, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın yasaklanmış bulunması, İHAS'ın tüm maddeleri ile çekincesiz kabul edilmiş olması, Avrupa Konseyi Çocuk Hakları Sözleşmesinin kabul edilmiş olması.

Bütün bu şartlar gerekli ama yeterli değildir. Bir de bu ilkelerin aday ülke tarafından kesintisiz uygulanıyor olması şartı vardır.

Ekonomik Kriterlerin Açılımı

A. Etkin Bir Piyasa Ekonomisinin Varlığı İçin;

Arz-talep dengesinin piyasa güçlerinin bağımsız bir şekilde karşılıklı etkileşimi ile kurulmuş olması,

Ticaret kadar fiyatların da liberal olması, piyasaya giriş ve çıkışların önünde engel bulunmaması (yani yeni firma açılması ve de iflaslar)

Mülkiyet haklarını (fikri ve sınai) içeren düzenlemeleri kapsayan yasal bir sistemin olması ve bu yasalar ile düzenlemelerin icra edilebilmesi,

Fiyat istikrarını içeren bir ekonomik istikrara ulaşılmış olması ve sürdürülebilir bir dış ticaret dengesinin varlığı,

Ekonomik politikaların gerekleri hakkında geniş bir fikir birliğinin olması,

Mali sektörün tasarrufları üretim yatırımlarına yönlendirebilecek kadar iyi gelişmiş olması gerekmektedir.

B. Birlik İçinde Rekabet Edebilme Kapasitesinin Sağlanabilmesi İçin;

Öngörülebilir ve istikrarlı bir ortamda karar alabilen ekonomik kurumların makro ekonomik istikrarının olması ve bununla birlikte işlevsel bir piyasa ekonomisinin varlığı,

Alt yapı, eğitim ve araştırmayı içeren yeterli miktarda fiziki ve beşeri sermayenin olması,

Firmaların teknolojiye uyum sağlama kapasitesinin bulunması gereklidir.

C. Topluluk Mevzuatına Uyum İçin Gerekenler;

a. Birliğin siyasi ile ekonomik ve parasal birlik hedeflerini kabul edebilmek için;

1. Birliğin ortak dış politika ve güvenlik politikasına etkili bir katılım için aday ülkelerin buna hazır olması,

2. Ekonomik ve parasal birlik konusunda ise merkez bankasının bağımsızlığı, ekonomik politikaların koordinasyonu, istikrar ve büyüme paktına katılım, merkez bankasının kamu sektörü açıklarını finanse etmesinin yasaklanması gibi konularda üye ülkelerin aldıkları kararlara katılmak gerekmektedir.

b. Birliğin aldığı kararlara ve uyguladığı yasalara uyum sağlamak için;

1. GB, malların serbest dolaşımı, sermayenin serbest dolaşımı gibi ortaklık anlaşmalarında belirtilen şartlara uyum sağlanması,

2. Tek pazara geçişi gerektiren topluluk müktesabatına uyum sağlanması,

3. Topluluğun tarım, iletişim ve bilgi teknolojileri, çevre, ulaşım, enerji, taşımacılık, tüketici hakları, adalet ve iç işleri, iş gücü ve sosyal haklar, eğitim ve gençlik, vergilendirme, istatistik, bölgesel politikalar, genel dış ve güvenlik politikası gibi alanlardaki her türlü düzenlemesine uyum sağlanması gerekmektedir.

6. Katılım Ortaklığı Belgesi (2000)

AB Konseyi Helsinki Zirvesinde Türkiye'nin adaylık statüsünü tanıdıktan sonra Kopenhag kriterlerinin yerine getirilmesi yönündeki reformlar ve diğer olumlu gelişmeler konusundaki Türkiye'nin niyetini ve gayretini memnuniyetle karşıladıktan sonra daha önceki AB Konseyi sonuçları doğrultusunda bir katılım ortaklığı belgesi hazırlanması kararı almıştır. Belge, siyasi ve ekonomik kriterler ile üye ülke yükümlülükleri ışığında katılım hazırlıklarının yoğunlaşması gereken öncelikleri içerecek ve müktesabatın benimsenmesi için ulusal programa eşlik edecektir.

Amaçlar

KOB'un amacı AB üyeliği yolunda Türkiye'nin kaydettiği gelişmeler hakkında komisyonun 2000 ilerleme raporunda saptanan ileriye yönelik çalışmaların öncelikli alanlarını, bu önceliklerin uygulanmasında Türkiye'ye sağlanacak mali imkanları ve bu yardıma ilişkin koşulları tek bir çerçeve altında toplamaktır. Türkiye'nin katılım ortaklığı temelinde AB

mevzuatına uyuma ilişkin ulusal programını bu yıl içinde benimsemesi beklenmektedir. Ulusal program KOB'un ayrılmaz bir parçası olmakla birlikte belgenin kapsadığı öncelikler katılım ortaklığına uymalıdır.

İlkeler

Her aday devlet için saptanmış olan temel öncelik alanları, üyelik için aşağıdaki koşulların zorunlu olduğunu kaydeden Kopenhag kriterlerini yerine getirme yeteneği ile bağlantılıdır.

- Aday devlet demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları, azınlıklara saygı ve onların korunmasını güvence altına alan kurumların istikrarını sağlar. İşler bir Pazar ekonomisinin varlığı ve ayrıca, birlik içindeki rekabet baskısı Pazar güçleri ile baş edebilme yeteneği, siyasi, ekonomik ve parasal birliğin amaçlarına bağlılık dahil, üyelik yükümlülüklerini üstlenme yeteneğine sahip olmalıdır.

- Aday devletler AB anlaşmalarında belirlenen değerleri ve amaçları paylaşmalıdır. Bu bağlamda, BM yasasına uygun olarak uyuşmazlıkların barışçı çözümü ilkesi benimsenmeli, adaylar aralarındaki mevcut tüm sınır sorunlarını ve diğer tüm sorunları çözmek için her türlü gayreti göstermelidir. Makul bir sürede çözüm gerçekleşmez ise uyuşmazlığı uluslar arası adalet divanına götürmelidir.

Bu ilke yönünde AB konseyi, Türkiye'yi tüm taraflarla birlikte Kıbrıs sorununun kapsamlı çözümünü amaçlayan sürecin başarı ile sonuçlanması yönünde BM Genel Sekreterinin çabalarına destek olunmasına devam edilmesi yönünde teşvik etmektedir.

Öncelikler ve Orta Vadeli Hedefler

Katılım ortaklığının öncelikleri ve orta vadeli hedefleri iki gruba bölünmüştür. Kısa vadede sıralananlar, Türkiye'nin 2001 yılına kadar bunları tamamlaması veya somut olarak ileriye götüreceği adımları atması beklentisi esas alınarak seçilmiştir. Orta vadede sıralananlar ise, tamamlanması bir yıldan fazla sürmesi mümkün ancak imkanlar ölçüsünde çalışmalarını 2001 yılı içinde başlatılması beklenenlerdir.

Ayrıca AB mevzuatının yasalara geçirilmesinin tek başına yeterli olmadığı, ancak AB'nin uyguladığı standartlarda uygulanmasının güvence altına alınması ile yükümlülüklerinin yerine getirilebileceğinin altı çizilmiştir.

1. Kısa Vadeli Öncelikler;

A. Güçlendirilmiş Siyasi Diyalog ve Siyasi Ölçütler

a. Helsinki Sonuçlar Bildirgesinin 9.a. Maddesinde atıf yapıldığı gibi, BM Genel Sekreterinin Kıbrıs sorununa kapsamlı bir çözüm bulunması sürecini başarılı bir sonuca bağlamaya yönelik çabalarını güçlü bir biçimde desteklemek,

b. İHAS'nin 10. Maddesi doğrultusunda, ifade özgürlüğü hakkı için anayasal ve yasal güvenceleri güçlendirmek ve bu hususta mevcut mahkumiyetler için bir çözüm üretmek,

c. İşkence uygulamalarına karşı mücadeleyi güçlendirmek için yasal hükümleri buna uygun hale getirmek ve gerekli her türlü tedbiri almak. Konuyu Avrupa İşkenceyi Önleme Sözleşmesine uyumlaştırmak,

d. Duruşma öncesi gözaltı süreleri ve bu süreçteki prosedür ve uygulamaları, İHAS ve İşkenceyi Önleme Komitesi tavsiyeleri doğrultusunda daha uyumlu hale getirmek,

e. Her türlü insan hakları ihlaline karşı yenden yargılanma hakkı tanınmasını sağlamak,

f. Diğer ülkeler ve örgütlerle işbirliği içinde kanun uygulayıcılarının insan hakları konusunda eğitimini yoğun olarak sağlamak,

g. Yargının işleyiş ve etkinliğini uluslararası standartlara uygun olarak iyileştirmek. Özellikle hakim ve savcıların AB mevzuatı çerçevesinde eğitimlerini güçlendirmek,

h. Ölüm cezası ile ilgili fiili uygulamazlığın devam ettirilmesi,

i. Türkiye içindeki vatandaşların kendi anadillerinde televizyon ve radyo yayını yapmalarını yasaklayan her türlü yasal hükmün kaldırılması,

k. Özellikle güneydoğuda durumun iyileştirilmesine yönelik olarak bölgelerarası dengesizliklerin azaltılmasına çalışarak bütün

vatandaşların ekonomik, sosyal ve kültürel olanaklarının artırılmasına dair kapsamlı bir yaklaşım geliştirmek.

B. Ekonomik Ölçütler

a. Özellikle kamu harcamalarının denetim altına alınmasına ilişkin olarak İMF ve Dünya Bankası ile üzerinde mutabık kalınan halihazırdaki enflasyonla mücadele ve yapısal reform programının uygulanmasını sağlamak,

b. Saydamlığın sağlanmasını gerçekleştirmek amacıyla mali sektör reformunun uygulanmasına süratle başlanması,

c. Yıllık mali durum bildirimini içeren bir katılım öncesi mali izleme yönteminin hazırlanması,

d. Tarımsal reformların sürdürülmesi,

e. Sosyal unsur dikkate alınarak devlet işletmelerinin özelleştirilmesine devam edilmesi,

C. İç Pazar

a. Fikri haklar mevzuatı uyumuna devam edilmesi ve korsanlıkla mücadelenin güçlendirilmesi,

b. Malların serbest dolaşımı hususunda Avrupa standartları, belgelendirme ve uygunluk değerlendirmesi ve markalama konularında uyumun hızlandırılması,

c. Ticaretin önündeki teknik engellerin kaldırılması,

d. Rekabet konusunda devlet yardımlarının AB mevzuatı ve uygulamasına uyumlaştırılması,

e. Kamu alımlarında daha saydam ve hesap verilebilir bir sistem oluşturulmak suretiyle Topluluk müktebatına uygunluk sağlanması,

KOB'nde, Türkiye için konan kısa vadeli hedefler; tarım, balıkçılık, taşımacılık, istatistik, istihdam ve sosyal konular, enerji, telekomünikasyon, bölgesel politika ve yapısal araçların eşgüdümü, kültürel, görsel ve işitsel sektör politikası, çevre, adalet ve içişleri, gümrükler ve idari ve adli kapasitenin pekiştirilmesi alt başlıklarında devam etmektedir. Ancak bu başlıklar altındaki hedefler çok teknik oldukları ve bizim daraltılmış asıl konumu-

zu teşkil etmediklerinden ayrıntılı alıntılanmamıştır. İlgilenenler KOB'nin ilgili bölümlerine bakabilir.

2. Orta Vadeli Öncelikler

A. Güçlendirilmiş Siyasi Diyalog ve Siyasi Ölçütler

a. Helsinki sonuçlar bildirgesine uygun olarak, siyasi diyalog ilkesi dahilinde devam eden sınır anlaşmazlıklarını ve diğer ilgili konuları bildirgenin 4. Maddesi paralelinde çözüme kavuşturmaya yönelik her türlü çabayı sarfetmek,

b. Hiçbir ayrıma tabi tutulmaksızın ve dil, renk, cinsiyet, politik düşünce, felsefi inanç veya dinlerine bakılmaksızın tüm bireylerin tüm insan hakları ve temel özgürlüklerden tam olarak yararlanmalarının güvence altına alınması. Bu bağlamda düşünce, vicdan ve din özgürlüklerinden yararlanma koşullarının daha da geliştirilmesi,

c. Türk anayasasının ve diğer ilgili mevzuatın, bütün Türk vatandaşlarının hak ve özgürlüklerini Avrupa İnsan Haklarının Korunması Sözleşmesinde belirtildiği gibi güvence altına alan bir bakış açısıyla tekrar gözden geçirilmesi ve bu tür yasal reformların uygulanmasının Birlik uygulamasıyla uyumlaştırılması,

d. Ölüm cezasının kaldırılması, İHAS'nin 6 No'lu protokolünün imzalanıp onaylanması,

e. Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ve tercihli protokolünün ve Uluslar arası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesinin onaylanması,

f. Nezarethanelerdeki gözetli koşullarının BM'ce belirlenen kurallar dahilinde ve uluslar arası normlara uygun hale gelecek şekilde düzeltilmesi,

g. MGK'nın danışma organı niteliğindeki anayasal rolünün Birlik üyesi ülkelerin uygulamalarına uygun hale getirilmesi,

h. Güneydoğu'da halen devam etmekte olan olağanüstü hali kaldırılması,

i. Kültürel çeşitliliğin sağlanması ve kökenlerine bakılmaksızın tüm vatandaşların kültürel haklarının güvence altına alınması ile bu hakların kullanılmasını engelleyen her türlü yasal hükmün kaldırılması.

B. Ekonomik Ölçütler

a. Özelleştirme sürecinin tamamlanması,

b. Tarım ve mali sektör reformlarının tamamlanması,

c. Emeklilik ve sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliğinin güvenceye alınması,

d. Genç kuşağa ve dezavantajlı bölgelere özel önem verilerek genel eğitim ve sağlık düzeyinin yükseltilmesi,

C. İç Pazar

a. AB müktesebatı ile uyumun tamamlanması. Birlik üyesi devletlerin her türlü ticari standardının yakalanması. Piyasa ve uygunluk denetimi yapılarının güçlendirilmesi.

b. Yabancı yatırımcılar için kısıtlamaları kaldırılması,

c. Devlet yardımlarının AB uygulamasına uygun hale getirilerek rekabet konusunun Birlik uygulamaları düzeyine yükseltilmesi,

d. Tekeller ve özel haklardan yararlanan şirketler ile ilgili mevzuatın uyumu,

e. Kamu ihalelerinin, AB müktesebatı paralelinde gerekli rejime oturtulması için tüm zorunlu tedbirlerin alınması,

f. Vergilendirme konusunda ulusal mevzuatın AB müktesebatı ile tam uyumunun sağlanması,

g. Tarımsal politikaların AB müktesebatı ile uyumunun tamamlanması,

h. Gıda işleme kuruluşlarındaki hijyen ve halk sağlığı standartlarının AB standartlarına uyum sağlayacak şekilde modernizasyonunun sağlanması,

KOB'nde, kısa vadeli hedefler başlığı altında sayılan tüm altb aşlıklar içeriğindeki teknik özellik taşıyan ve tamamen spesifik alanları ilgilendiren konular, orta vadeli öncelikler kısmında da ele alınmıştır. Ancak biz bunları, daha önce yaptığımız izah dairesinde buraya yine taşımıyoruz. Fakat Adalet ve İçişleri başlığı altında belirlenen öncelikler, bizim bu çalışmamızı yakından ilgilendirdiği için bunlara yer vereceğiz.

D. Adalet ve İçişleri

Topluluk hukuku ile adalet ve içişleri alanında AB müktesebatı uygulamaları konusunda eğitim programları geliştirilmesi. Özellikle polisin hesap verme sorumluluğunun güvenceye alınmasına yönelik olarak adalet ve içişleri kurumlarının daha da güçlendirilmesi ve geliştirilmesi beklenmektedir.

Yine iltica konusundaki 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'ne konulan coğrafi çekincenin kaldırılması ve mülteciler için konaklama tesisleri ve sosyal destek mekanizmalarının geliştirilmesi,

Yolsuzluk, uyuşturucu ile mücadele, organize suçlar, kara para aklanması, ceza hukuk ve medeni hukuk alanlarında ve adli işbirliği konularında AB müktesebatının kabulü ve uygulanması, bu alanlardaki uluslararası işbirliğinin daha da yoğunlaştırılması,

İdari ve adli kapasitenin güçlendirilmesi,

AB politikalarının verimli yönetiminin güçlendirilmesi ve Schengen Sözleşmesi'nin tam olarak uygulanmasına hazırlık dahil olmak üzere kamu idaresinin modernizasyonuna yönelik reformun tamamlanması,

İç ve bağımsız kontrol için yasal çerçevenin tamamlanması,

Bölgesel reformların tamamlanarak bölge ve belediye yönetimi kavramlarının geliştirilmesi gibi adımlar beklenmektedir.

4. Programlama

Türkiye 96-99 döneminde yıllık ortalama 90 milyon Euro'nun biraz üzerinde olmak üzere 376 milyon Euro hibe yardımı almıştır. Ayrıca gümrük birliği uygulaması için 3 yıl boyunca 5 milyon Euro ve ekonomik ve sosyal kalkınmayı teşvik edecek tedbirlerin alınması için 3 yıl boyunca 45 milyon Euro finansman desteği alacaktır.

Türkiye'ye bu aşağıdaki şekilde tahsis edilecektir:

- %50'si Türk mevzuatı ve uygulamalarının AB müktesebatına uyumunu sağlayacak yapısal ve sektörel reformlarına,

- %50'si de bütünleşmeyi hedefleyen diğer önlemlerin alınması için ayrılmıştır.

5. Koşullar

Türkiye'ye katılım öncesi toplulukça sağlanacak finansman yardımı, Türkiye'nin ortaklık antlaşması, gümrük birliği ve diğer hususlardaki yükümlülüklerini yerine getirme iradesine bağlıdır. Bu noktada Kopenhag kriterlerinin karşılanması yönündeki adımlar gözlenebilecektir. Katılım dahilinde üstlenilen yükümlülüklerle uyumsuzluk, konsey tarafından mali yardımların askıya alınması sonuçlanabilecektir.

6. İzleme

Katılım ortaklığının uygulanması ortaklık antlaşması çerçevesinde izlenecektir. Ortaklık komitesi tüm gelişmeleri ilerleme ve öncelikler ile orta vadeli amaçların yerine getirilmesinde karşılaşılan sorunları ve alt komiteler tarafından kendisine gönderilen diğer konuları tartışır.

Üyeliğe giden süreçte birliğin Türkiye'de olan beklentilerini KOB ile açıklamasına karşılık Türkiye de bu beklentileri hazırlayacağı bir ulusal program ile cevaplayacaktır. İşte bu konseptte hazırlanarak Topluluğa açıklanan Ulusal Program, Katma Protokol ve KOB'ndeki tam üyeliğe ilişkin süreçte düzenlenmesi gerekli olan tüm alanları kapsayıcı mahiyette oldukça geniş ve ayrıntılı bir belgedir. Fakat biz yine daraltılmış konumuzun dağılmaması için ve daha ziyade teknik ve spesifik olan düzenlemeleri burada konu etmek istemediğimizden bu ulusal programın da saha çok siyasi bölümü üzerinde duracağız.

7. Ulusal Program (2001) (Siyasi Bölüm)

1. Giriş

Modern Türkiye Cumhuriyeti'nin özünde barışçı bir dış politika ile laiklik, hukukun üstünlüğü, çoğulcu ve katılımcı demokrasi, insan hak ve özgürlükleri bulunur.

Cumhuriyetin kurulması ile birlikte hukuk ve soysal düzenini batı normlarına göre kuran Türkiye, 1946 yılında çok partili siyasi hayata geçmiş, başta basın özgürlüğü sendikal haklarda olmak üzere açık ve katılımcı bir toplum düzeni yolunda çok önemli mesafeler kaydetmiştir. Türkiye'nin demokratik gelişimi ve hukuk düzeni, dinamik bir evrim sürecine girmiştir.

Türkiye, barışçı dış politikası çerçevesine komşularıyla ilişkilerinin geliştirilmesine özen gösterecek, bu bağlamda Yunanistan ile sorunlarına diyalog yoluyla çözümler getirilmesi için girişim ve çabalarını sürdürecektir. Türkiye, Kıbrıs'ta tarafların egemen eşitliğine ve ada gerçeklerine dayalı karşılıklı olarak kabul edilebilir bir çözüm kapsamında yeni bir ortaklık kurulması için BM Genel Sekreterinin iyi niyet misyonu çerçevesindeki çabalarına destek vermeye devam edecektir. Bir AB üyesi olarak demokratik ve laik bir Türkiye modeli, Türk Dünyası ile İslam aleminin evrensel değerler temelinde ilerlemelerinde, Balkanlar, Kafkaslar, Orta Asya ve Orta Doğu coğrafyalarında istikrar sağlayacak yeni bir mayalanma sürecinin başlamasında, Avrupa ile Asya'nın yakınlaştırılmasında, kısacası Avrasya'nın çağdaşlaşma yolunun genişletilmesinde etkili olacaktır.

Türk halkı, çağdaş değerlere uyumu vazgeçilmez bir yaşam tarzı ve daimi bir hedef olarak benimsemiştir. Halkımız, tarihsel birikim ve deneyimi ile yüzyılların şekillendirdiği uygarlık bilinci sayesinde Avrupa'nın birleşmesi ideali bağlamında önemli görev ve sorumluluklar üstlenmeye hazır ve muktedirdir. Bu çerçevede Türkiye'nin AB müktesebatını özümseme iradesi tamdır.

AB'ne üyelik hem ulusal kimliğimizin bileşiminde yer alan ülkelerle örtüşmekte hem de Türkiye için bilinçli bir tercihin ve çağdaşlaşmada yeni ufuklar açmanın bir vasıtası haline gelmektedir.

Türkiye, başta insan hakları ve demokrasi alanlarında olmak üzere; AB müktesebatı niteliğindeki evrensel normlar ile AB ülkelerinin uygulamalarına daha fazla uyum sağlamak amacıyla gerekli tüm uluslararası sözleşmelere taraf olacak ve bunların etkin şekilde uygulanmasını sağlayacak tedbirleri almaktadır.

Türkiye'nin AB üyeliği farklı kültürler arasında uyum kurma özlemi taşıyan dinamiklerin tarihin akışı ile buluştuğunu simgeleyecek ve Avrupa'nın manevi dokusunu zenginleştirecekti.

2. Siyasi Kriterler

a. Siyasi Kriterler

Türk hükümeti siyasi, idari ve yargı reformlarına ilişkin çalışmalarını 2001 yılında hızlandıracak ve önerilerini mümkün olan en kısa zamanda TBMM'ye sunacaktır. Bu bağlamda amaç, özgürlükçü katılımcı, güvenceli devlet organları arasında görev ve yetkileri dengeleyen hukuk devleti ilkesini üstün kılan anayasa ve yasa hükümlerinin Türkiye'nin uluslar arası taahhütleri ile Ab standartları temelinde daha da geliştirilmesidir. Demokrasi ve insan hakları alanlarındaki reform sürecinde öncelikle anayasa gözden geçirilecektir. Anayasa değişiklikleri yasal düzenlemelerin de çerçevesini belirleyecektir.

Türkiye insan hakları demokrasi ve hukukun üstünlüğü alanlarında kaydedilecek gelişmeleri sürekli olarak izleyecek, AB müktesebatına uyum çalışmalarının düzenli şekilde değerlendirilecek ve bu çalışmaların hızlandırılması için gerekli tüm önlemleri alacaktır.

b. Düşünce ve İfade Özgürlüğü

Türk hükümeti ifade özgürlüğünün AB müktesebatı ile AB üyesi ülkelerin uygulaması ışığında geliştirilmesine önem ve öncelik vermektedir. Anayasa ve diğer mevzuattaki ilgili hükümlerin İHAS'nin 10. Maddesindeki toprak bütünlüğü ve ulusal güvenliğin korunmasını öngören ölçütleri ile laik ve demokratik cumhuriyeti, üniter devlet yapısını ve milli birliği koruma kriterleri temelinde gözden geçirilmesi öngörülmektedir.

Bu anlayış doğrultusunda kısa vadede;

1. Anayasanın temel hak ve hürriyetlerle ilgili bölümlerinin başta düşünceyi açıklama ve yayma, bilim ve sanat ilke basın özgürlükleri ile ilgili hükümler olmak üzere gözden geçirilmesi,

2. TCK'nın 312. Maddesinin koruduğu değerler zedelenmeden gözden geçirilmesi,

3. TMK'nın 7 ve 8. Maddelerinin gözden geçirilmesi,

4. RTÜK Kanununun gözden geçirilmesi,

5. Basın suçlarının kapsamı ve öngörülen cezalarla ilgili olarak basın kanununun gözden geçirilmesi planlanmaktadır.

Orta vadede, ise;

1. Siyasi Partiler Kanunu'nun,

2. Polis Vazife ve Selahiyet Kanununu ve Tüzüğü, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu ve Yönetmeliği ile Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu ve Tüzüğü'nün,

3. 3257 Sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu'nu ile ilgili diğer mevzuatın gözden geçirilmesi

4. Yeni T.C.'nin yasalaşması,

5. AİHM kararları uyarınca ödenen tazminatların kusurlu kamu görevlilerinden tahsili için çalışmalar yapılması planlanmaktadır.

c. Dernek Kurma Özgürlüğü, Barışçı Toplantı Hakkı ve Sivil Toplum

Türk Hükümeti sivil toplumun gelişmesini önemsemekte bunun için gerekli katkıyı sağlamayı görev addetmektedir.

Bu açıdan kısa vadede;

1. Ekonomik ve sosyal Konseyin Kuruluşu, Çalışma Esas ve Yöntemleri hakkında kanun tasarısının yasalaşması,

2. Sivil toplum örgütleri ile ekonomik ve sosyal demokrasini uzantısı niteliğindeki kurumsal yapılanmanın anayasal güvenceye kavuşturulması,

3. İş Güvencesi Yasa Tasarısının yasalaşması öngörülmektedir.

Orta vadede ise;

1. Sendikal haklarla ilgili, mevcut sınırlamaların gözden geçirilmesi, hak grevi yapılmasına olanak tanınması için anayasanın ilgili maddelerinin yeniden düzenlenmesi,

2. Sendikal hakların 87 ve 98 sayılı İLO sözleşmeleri uyarınca ve Avrupa Sosyal Şartı doğrultusunda yeniden düzenlenmesi,

3. Dernek kurma özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşleri ile ilgili mevzuatın gözden geçirilmesi öngörülmektedir.

d. İşkence İle Mücadele

Türk Hükümeti, işkenceyle mücadele konusunda kararlıdır. Bunun için, eğitimden başlayarak işkence olaylarının aydınlatılması ve sorumluların cezalandırılmasına kadar uzanan yasal ve idari önlemleri güçlendirmiştir. Bu çerçevede yakın dönemde bazı önlemler alınmıştır. Bunlar; Yakalama Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin etkin şekilde uygulanması amacını teminen 99 Haziranında başbakanlık genelgesi yayınlanması, 99 Ağustosunda TCK'nın işkence ve kötü muamele ile ilgili maddeleri değiştirilerek, işkence ve kötü muamelenin tanımı uluslararası sözleşmelere uygun şekilde yeniden yapılmış, cezalar artırılmış ve ayrıca gerçeğe aykırı rapor düzenleyerek işkenceyi gizleyen sağlık personeline cezalar getirilmesi, 99 Aralıkta yapılan düzenleme ile Memurların Yargılanması Hakkında Kanun'da yapılan değişiklik ile kamu görevlileri hakkındaki soruşturma ve takibatın süratlendirilmesi sağlanmıştır.

İşkence ve kötü muamelenin önlenmesi konusunda bir dizi mevzuat değişikliği yapılması planlanmıştır. Kısa vadede;

1. Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu ve Tüzüğü, Jandarma Teşkilat Görev Yetkileri Kanunu ve Yönetmeliği, Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu ve Tüzüğü'nün gözden geçirilmesi,

2. Adli Tıp Kurumunun modernizasyonunun gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Orta vadede ise;

1. Yeni Türk Ceza Kanununun,

2. Yeni CMUK'un yasalaşmasının sağlanması,

3. Güvenlik güçlerinin eğitilmesi,

4. İşkenceye uğradığı kanıtlanan kişiye karşı bu fiili işleyenlerin müşterek ve müteselsil hukuki sorumluluğunun yasa hükmüne bağlanması hedeflenmektedir.

e. Duruşma Öncesi Gözaltı

Bu kanunun, Topluluk mevzuatı ve uygulamasına uyumlulaştırılması amacıyla;

1. Anayasanın 19/6. Maddesinin gözden geçirilmesi,
2. Yeni CMUK'un yasalaştırılması,
3. DGM Kanununun değiştirilmesi planlanmaktadır.

f. İnsan Hakları İhlalleri Sonuçlarının Düzeltilmesi İmkanlarının Güçlendirilmesi

Türk Hükümeti bu amaca yönelik olarak;

1. Yeni CMUK'un,
2. Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılama Hakkında Kanun Tasarısının yasalaşmasını öngörmektedir.

g. Devlet Memurları İle Kamu Görevlilerinin İnsan Hakları Konusunda Eğitimleri

Bu çerçevede;

1. Polis okullarındaki öğretim sürelerinin 9 aydan 2 yıla çıkarılması amacıyla yasal düzenlemeler yapılması,
2. BM İnsan Hakları Eğitimi On Yılı Programı çerçevesinde hazırlanmış olan İçişleri Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının İnsan Hakları Eğitimi Projesinin (2000-2007) yürürlüğe konması,
3. İlgili proje uyarınca 7 yıllık süre içerisinde tüm güvenlik güçleri mensuplarının insan hakları alanında eğitilmesi öngörülmektedir.

h. DGM Dahil Yargının İşlevselliği ve Verimliliği

Bu konuda kısa vadede;

1. Anayasanın DGM'ne ilişkin hükümleri ile DGM Kanununun gözden geçirilmesi,
2. Savunmanın temel unsurlarından biri olduğunun anayasa hükmü olarak tesciliyle savunmanın güçlendirilmesi ve Avukatlık Kanununun çıkartılması,
3. Yargı bağımsızlığını sınırlayan hükümlerin gözden geçirilmesiyle Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun yeniden yapılandırılması,
4. Adli Tıp Kurumunun yeniden modernize edilmesi,
5. İnsan Hakları Eğitimi On Yılı faaliyetlerinin yoğunlaştırılması ve hakim ve savcıların

Birlik üyesi ülkelerde eğitim imkanlarının artırılması,

6. Hakim ve savcılar için AİHM kararları hakkında periyodik meslek içi eğitim programları düzenlenmesi öngörülmektedir.

Orta vadede ise;

1. 4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun uygulamada edinilen tecrübeler ışığında gözden geçirilmesi,
2. Askeri Ceza Kanunu ile 353 Sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu ve 1602 Sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun gözden geçirilmesi,
3. OHAL yasının genel anayasa ve mevzuat değişiklikleri ışığında gözden geçirilmesi hedeflenmektedir.

ı. Ölüm Cezasının Kaldırılması

TCK'ndan ölüm cezasının kaldırılması hususu, şekil ve kapsamı itibarıyla TBMM tarafından orta vadede ele alınacaktır.

j. Kültürel Yaşam ve Bireysel Özgürlükler

Ayrımcı ve bölücü amaçlarla olmamak kaydıyla vatandaşların günlük yaşamlarında farklı dil ve lehçe kullanmaları serbesttir.

k. Tüm bireylerin herhangi bir ayırım yapılmaksızın ve dil, ırk, renk, cinsiyet, görüş, felsefi inanç ve dinine bakılmaksızın tüm insan hakları ve temel özgürlüklerinden tam olarak yararlandırılması

Düşünce, vicdan ve din özgürlükleri anayasamızın yürürlükteki 10. Maddesi ile ayrımcılığı çok kapsamlı bir şekilde yasaklamış olup anayasa ve kanunlar önünde herkesin eşit olduğu ilkesini benimsemiştir. Bu konuda kısa vadede;

1. BM Her Türlü Irk Ayrımının Ortadan Kaldırılması Sözleşmesinin sonuçlandırılması,
2. Kadın ve erkeklerin eşit haklara sahip oldukları ilkesine anayasada yer verilmesi
3. Yeni medeni kanunun yasalaşması,
4. Çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik ilgili antlaşmalara taraf olunması programlanmaktadır.

Orta vadede ise;

1. BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolün sonuçlandırılması,

2. AİHS'ne ilişkin bu sözleşmede ve bu sözleşmeye ek birinci protokolde yer alanlardan başka bazı hak ve özgürlükleri tanıyan 4 No'lu protokolün sonuçlandırılması,

3. Aynı sözleşmesinin Ek 7 No'lu protokolünün sonuçlandırılması,

4. Avrupa Sosyal Şartı'nın gözden geçirilmiş haliyle sonuçlandırılması,

5. AİHS'nin ayrımcılık yasağını düzenleyen 14. Maddesinin kapsamını genişleten Ek 12 No'lu protokolün sonuçlandırılması,

6. Ülkemizde yaşayan gayrimüslimlerin dini vecibelerini ve diğer kendileriyle ilgili uygulamalarını kamu düzeni hassasiyeti çerçevesinde kolaylaştıracak tedbirlerin alınması,

l. Anayasanın ve ilgili diğer yasaların Avrupa müktesebatına uyumu

1. Türk hükümeti kısa vadede anayasasının AİHS ışığında gözden geçirilmesi,

2. Orta vadede ise yasalarda gerekli değişikliklerin yapılmasını öngörmektedir.

m. BM Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi İle Ek İhtiyati Protokolü ve BM Uluslararası Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmelerinin imzası,

Olabilecek çekincelerle birlikte TBMM'ne sunacaktır.

n. Cezaevlerindeki Tutukluluk Koşulları

Türk Hükümeti bu konudaki sorunların giderilmesi hususunda karardır.

Tüm Avrupa'da terk edilmiş olan koğuş sistemi ülkemizde de terk edilmektedir.

Bu konudaki standartlar Birlik standartları seviyesine çıkartılacaktır. Bu alanda kısa vadede; 1. Adalet Bankalığı ve savcılarının cezaevlerindeki denetimlerinin daha etkin hale getirilmesi sağlanacak, 2. Terör suçlarının da açık görüş yapma ve iş yurdu çalışmalarına

katılmaları yönünde ilgili yasa tasarısında gerekli özen gösterilecektir.

o. Milli Güvenlik Kurulu

Anayasa ve yasaların ilgili maddeleri bu kurulun yapısı ve işlevini daha açık bir biçimde tanımlayacak bir şekilde orta vadede gözden geçirilecektir.

p. Olağanüstü Hal

OHAL'in tamamen kaldırılması bu bölgelerdeki gelişmeler ve güvenlik değerlendirmesi ışığında ele alınacaktır.

Ulusal Programın siyasi bölümü burada sona ermektedir. AB'nin Katma Protokol ve Katılım Ortaklığı Belgesi ile müktesebatına uyum dairesinde Türkiye'den beklediği teknik ve spesifik daha bir çok alana Türkiye, Ulusal Programının bu yöndeki bölümleri ile karşılık vermiştir. Tarım, balıkçılık v.s. gibi çok teknik özellik gösteren bölümler yine yukarıda değinilen gerekçeler ile buraya taşınmayıp asıl konuyu teşkil eden siyasi bölüm ile yetinilmiştir. İlgili olanların KOB ve UP'daki bu bölümlere bakmaları mümkündür.

8. Katılım Ortaklığı Belgesi ve Ulusal Program Üzerine Bir Kısa Değerlendirme

Türkiye'nin hikmeti kendinden menkul rejiminde demokrasi ve insan hakları konu ve uygulamaları her zaman sıkıntı yaratan konular olmuştur. Öyle ki, 1920'lerde yönünü net bir şekilde Batı'ya çevirmiş olan Türkiye Cumhuriyeti, teorik olarak kutsadığı Batı tipi yaşam tarzının kimi olguları karşısında ne orada ne burada denilebilecek bir konumda kalmıştır. Öyle böyle bir şekilde bugünlere kadar gelmiş olması bundan sonra da bu garabetin aynen devam ettirilebileceği anlamına gelmemekte hele ki AB ile tamam mı devam mı kararının verileceği bu yakın günlerde Türkiye'nin böylesi bir lüksü de bulunmamaktadır.

Türkiye, şimdiye kadar bol "ama"lı cümlelerle başlayan ve her şeye kadir "kendi özel durumları" gerekçeleriyle çekinik kaldığı demokrasi ve insan hakları konularında artık esaslı bir karar vermek zorundadır. 1959'da

Ankara Antlaşması ile başını bağladığı AB ile eğer izdivaç istiyorsa onun geliştirmiş olduğu standartlara uymak mecburiyetindedir. Zira yamalı bohçaya benzeyen demokrasisi ve mevzuatındaki zebil miktar "ama"ları sayesinde hilkat garibesine döndürülmüş olan insan hakları fotoğrafı ile bırakın AB'ne dahil olmayı yakınından bile geçebilir halde değildir.

KOB'ne bakıldığında AB'nin ortaya net standartlar koyduğu ortadadır. Sivil siyaset üzerinde militer etki istememekte, demokrasinin en olgun haliyle tatbikinin gerekliliğini ortaya koymakta, insan hak ve hürriyetleri konusunda devletin baştan aşağıya hassasiyet göstermesini şart koştuğunu ilan etmektedir. Hatta bunların sadece mevzuatlarda yapılacak sihirli değişikliklerde kalmaması gerektiğinin, tatbik edilmedikten sonra bu tür hinlikleri yutmayacağını altını çizmektedir.

Türkiye'deki yönetici elit, kendi halkından gelen demokrasi ve özgürlük taleplerine bugüne değin sopa göstererek karşı koymuş halen de öyle yapmaktadır. Ancak bu kez içeriden gelen talepler ile AB'nin beklentileri kesişmektedir. Bu durum ise Türkiye'nin demokrasi konusundaki arızalı halinden memnun olan yönetici eliti tarihinde belki de ilk defa bu kadar kötü bir şekilde köşeye sıkıştırmış bulunmaktadır.

Şu dönem, ülke içindeki demokrasi taraftarları ve özgürlükçüler için tarihi bir fırsat vermektedir. Türkiye'nin demokrasisiyle, adaletiyle, vatandaşlarına tanıdığı geniş hak ve özgürlükleriyle özlenen bir ülke haline gelebilmesi hiç bu kadar yakın olmamıştır. Kuşkusuz ki bu herkesin yararınadır.

Ancak burada can sıkıcı bir nokta vardır. O da rejimin, kendi ülkesi insanları için değil de dışsal bir baskı sonucunda kendini yenilemek zorunda kaldığıdır. Aslında bunları net bir şekilde birbirinden ayırabilmek pek de mümkün değildir. Ancak Türkiye'nin demokratikleşme yöneliminde AB beklentilerinin galip etken olduğu ortadadır. Bu hal ülke insanları için -yani bizler- etik bir sorun ortaya koyar mı? Soru budur.

Bizim bu konudaki görüşümüz şudur; dünyanın geldiği 21. yüzyılda, iletişim olanakları bu denli gelişmiş iken insanlığın ortak

kazanımlarının dünya üzerine yayılması çok doğaldır. Kol kırılır yen içinde kalır önermesinin çok da geçerliliğinin kalmadığı bir dünya var artık. Toplumlar birbirlerinden kolayca haberdar olup birbirlerini kolayca etkileyebilmekteler. Pek tabi bu etkileme müspet yada menfi olabilir. Artık her toplum bunun ayrımını kendisi yapmalıdır. Bizim şu an üzerinde durduğumuz konu bakımından müspet bir etkileşim olduğu kanaatindeyiz biz. Çünkü demokrasinin, özgürlüklerin geniş olduğu, adil bir sistemin iyi olmadığını herhalde hiç kimse söyleyemez. O halde bu konulardaki bir etkileşimin kabul edilebilir, olumlu bir etkileşim olduğunu söylememiz gerekir. Kaldı ki AB'nin şu anki geldiği noktanın Avrupa toplumlarının tarihsel kazanımlarının bir sonucu olduğunu atlayamayız. Yoksa AB'nin değerleri şu an görevde bulunan bir grup teknokratın marifeti değildir.

Hasılı biz durumu toplumlararası doğal bir etkileşim olarak görüyor, bunun bir sorun içermediğini düşünüyoruz.

Türkiye'nin AB'ne girip girmemesi gerektiğinin başlıca gündem konularından biri olduğu şu günlerde, farklı çevreler farklı noktalardan bakarak farklı sonuçlara ulaşmakta bunu da ifade etmektedirler. Biz de son olarak kendi görüşümüzü söyleyip bitireceğiz.

9. Kanaatimiz

1- AB, eski ve mevcut olanla tüm bağlarını koparmış hilkat garibesini yeni bir insan tipi amacıyla ve hevesinde değildir. Belli ilkeler dahilinde farklı toplumların bir arada yaşayabilmesini olanaklı kılmaya çalışan bir projedir. Bu bakımdan AB, sistemi içine almayı düşündüğü toplumlardan mevcut kimliklerini tamamen atıp öyle gelmelerini beklememektedir. Dolayısıyla AB'nin Müslüman Türkiye'yi kimliksizleştireceği kaygısı kanımca yersizdir.

2- Dünyayı doğru okuyabilen hiç kimse, hiçbir devlet ya da toplumun içe kapanarak, dış dünya dengelerine sözümona duyarsız kalarak başarılı ve devamında mutlu olabileceğini söyleyemez. Buradaki mutluluk lafını en geniş manasıyla anlamalıdır. İktisadi gelişmişlik, dünya politikasında etkinlik, güvenlik hissi, kültürel ve bilimsel düzey ve her türlü

gelişmişlik bunun içine girer. Ülkesi için içe kapanmayı bir siyaset olarak toplumuna teklif eden bir kimse bunun her türlü sonucundan da mesul tutulur. Bizler ki; ülkenin geleceğine talip insanlar olarak, o ya da bu gerekçeyle ama neticede böyle bir durumu sonuçlayacak tezler öne sürersek, geleceğe ilişkin şansımızın ne kadar olacağını düşünüyoruz? Bu konuda güncel iki örnek vermek istiyoruz; birincisi Kuzey Kore'dir ki, o ülke insanları açlıktan ölecek kadar fakir düşmüştür. İkincisi ise Küba'dır. Küba'da da fakirlik sebebiyle fuhuş korkunç boyutlara çıkmıştır.

Dolayısıyla reel planda aslında çok da alternatifi olmayan bir Türkiye'nin AB konusunda isteksiz davranması yukarıdaki olumsuz sonuca yol açacağından ülke intelejansiyası tarafından savunulabilir bir tez olmasa gerektir. Yoksa bir generalin teklif ettiği gibi Türkiye, Rusya ve İran'ı da içine alan ayrı bir blok mu oluşturmalıdır!!!?

3- Dünyayı iyi okuyabilmek bize bir önemli noktayı daha gösterecektir. Dünya güç dengesi artık Avrupa-ABD ekseninde oluşmaktadır. Baştan söyleyelim ki; bunlardan hiçbirinin asıl biz olmadığının farkındayız. Ancak bu, meseleye dair bir stratejimizin olmayacağı anlamına da gelmez. Bize göre bu ekseninde, ülke olarak, Avrupa'ya yakın durma stratejisi izlenmelidir. Bunun sebepleri vardır. En başta coğrafi yakınlıktır. İkincisi, halihazırdaki ticaret ve diğer insani ilişkiler hacmi gerçeğidir. 'Niçin Avrupa'ya diğer cevap; son bir iki yıldır kendini gösteren ABD merkezli yeni konsepttir ki çok çok önemli bir husustur. ABD'nin, dış politika itibarıyla geldiği nokta ortadadır. Hele de 11 Eylül olayından sonra ABD dış politikası terörle mücadele adı altında İslam karşıtlığı zeminine oturmuştur. Hal bu iken ABD tarafında olmak zaten olası değildir. Neticede Türkiye Müslüman bir ülkedir. Kaldı ki; ABD'nin Türkiye üzerindeki belirleyiciliği tartışmasızdır. AB ile mesafelilik Türkiye'yi düpedüz ABD eksenine sokmak sonucuna götürür. Bu ise, bizim gibi kimseler için son derece zararlı olup ayrıca bir devlet için de onur kırıcı bir durumdur. Bir gün ABD'ye bir konuda hayır diyebilmek için Türkiye AB'yi şimdiden arkalamalıdır.

AB alternatifi konusunda da birkaç nokta üzerinde durulmalı diye düşünüyoruz; elbette

ki, AB toplulukları da bizim için mutlak birer yoldaş sayılmazlar. Ne var ki, çeşitlilik, farklı olana hoşgörü, bölge ve Ortadoğu politikaları, kendi içinde istikrar arama gibi daha bir çok nedenden ötürü tercih edilebilir görünmektedir. Mesela Filistin ve daha genelde Ortadoğu konusunda ABD politikaları ile AB destekli Fransız politikaları her zaman çatışır durumdadır. Ve Fransa'nın tezleri Müslümanların hukuku bakımından her zaman daha kabul edilebilir seviyededir. Fransa bu politikaları, tabii ki Müslümanlara olan aşkından dolayı sergilememektedir. Ama nihayetinde bir dinedir, atlayamayız. Yine örneğin ABD'nin tüm ambargo gayretlerine rağmen Almanya, İran ile yüksek bir ticaret hacmine sahiptir. Bu giderek de artmaktadır. Bu da önemli bir dinedir.

Sonuç itibarıyla, ABD'nin tasarladığı yeni dünya düzeni projesine karşı alternatif bir projesinin bulunduğu işaretlerini veren AB, yukarıdaki gerçekler de göz önünde tutularak projesinde desteklenmeli hatta bu proje çalışmasına kendi önermelerimiz de ortaya konularak dahil olunmalı diye düşünüyoruz.

4- AB konusu bir din-iman konusu değil bir strateji konusudur, diye düşünüyorum. Konuya, uluslararası politik gerçekliğe uygun, rasyonel, hissiyatı öne çıkarmayan bir bakış açısıyla bakmak gerektiği kanaatindeyiz.

5- AB'nin Türkiye konusundaki çekingenliğini de iyi okumalıyız. Bize kalırsa bunu, sadece Avrupa'nın çifte standartçılığıyla açıklamaya çalışmak kolaycılık olacaktır. Türkiye'nin nüfus hacmi, iktisadi düzeyi, demokratik değerler konusundaki samimiyeti, halkın AB mevzuatına ve medeni yaşam standardına uyum sağlayabilme yeteneği ve bu yöndeki isteği ve daha bir çok neden AB'yi düşündürmektedir. Pek tabii ki bunlar çok ciddi handikaplardır. Kendimizi bir an AB yerine koyalım. Türkiye gibi bir ülkeyi birliğe alacak olsak biz ne yapardık, kılı kırk yarmaz mıydık?

Hasılı, AB, Türkiye konusunda sırf halkının Müslüman oluşundan dolayı mı tereddüt etmektedir? Buna evet demek ne kadar mümkündür? Belki bu vakıa da çok etkilidir, lakin kolaycılık yapmadan bu soru evet diye cevaplanamaz.

6- Bir diğer husus, AB'ni oluşturan toplum yada kişilerin kendi içinde ne kadar homojen olup olmadığıdır. Bildiğimiz gibi, Avrupa'da iki temel siyaset vardır. Bunlardan biri muhafazakar sağ diğeri de soldur. Türkiye'nin AB üyeliği konusunda muhafazakar sağın din saikli bir direnci malumdur. Ancak buna karşılık, sol politikacılar Türkiye'yi AB üyeliğine istemektedirler. Çünkü, onlara göre Avrupa toplumu, yaşadığı tüm tarihsel tecrübelerle rağmen, zamanla din eksenli ve dolayısıyla tehlikeli bir yönelime kayabilecektir. İşte tam da bu noktada, Türkiye gibi dinsel realitesi farklı bir toplum Birliğe dahil olursa, Müslümanlar ile Hıristiyan Avrupa arasında etkileşimler olacak bu da Avrupa için kültürel bir zenginleşmeye yol açacaktır. Bu zenginleşme dinsel taassubu önleyecek dolayısıyla Avrupa için, yakalanan modern yaşam tarzı korunacaktır. Yani Türkiye, farklı dini ile istenmemenin aksine Avrupa için emniyet sübabı rolü oynayabilecektir.

İşte bu da AB içinde cereyan eden bir durumdur. Demek ki, AB içinde, bizim gördüğümüzün ötesinde farklı ve karmaşık denge teorileri vardır. Yani ortada tam bir homojen yapı yoktur. Tüm bu farklı doneleri ayrı ayrı ele almak zorundayız. Yoksa üzerinde pek bir tahkik, tespit ve tefsir çalışması yapılmamış "küfr tek milletir" önermesi ve bunun üzerine bina edilen bir yaklaşım tarzının bizi çok da doğruya götürmediği önceki birçok örnekten bilinmektedir.

7- AB süreci içinde ortaya çıkacak değişimler somuttur. Hemen yarın etkileri görülecektir. Örneğin, AB'ye katılım paralelinde çıkartılan 1-2-3-4-5-6-7. Uyum Yasaları, ülkede yaşayan insanların özgürlük alanlarının genişlemesi, hukuk devleti ilkesi yönünde atılan adımlar, devletin vatandaşlar üzerindeki legal (?) yıldırcılığının mevzuat değişiklikleri ile kırılma eğilimine girmesi v.b. gibi bizi de birinci dereceden etkileyen pozitif gelişmelerin faydalarını bir taraftan teneffüs edip, bunların temelde, AB katılım sürecinde ve bir bakıma da onun sayesinde ortaya çıkan şeyler olduğunu öbür yandan görmezlikten gelmek bize göre etik bakımdan biraz sorunludur.

AB katılım konusu olmasa bizim yönetici elitin asla yapmayacağı, yapmak isteyenlere

müsaade etmeyeceği, bizlerin de bu elite rağmen o değişimleri gerçekleştirebilme gücümüzün olmadığı ya da o eliti bu yönde değişime zorlayabilme gücümüzün bulunmadığı bireysel özgürlüklerin genişletilmesi gibi müspet gelişmelerin somut faydalarını günlük hayatlarımızda yaşarken öbür taraftan bu olumluluklara esas sebep olan etkene karşı çıkmak mutlak manada olmasa da en azından etik açıdan problemlili bir durum oluşturmakta mıdır?

8- AB projesinin seküler bir proje olduğunu herhalde kimse tartışmayacaktır. Bu, projenin hayata geçirilişinin metafizik bir ilhamla olmadığı anlamına gelmektedir. Tarihsel arkaplan itibarıyla Hıristiyanlık teolojisine müntesip olmanın AB projesi için fonksiyonel bir tarafı olmamakla birlikte doğal olarak Birliği oluşturan toplumlar bu teolojiye hürmet duymaktadırlar. Ancak bu, dediğimiz gibi, hürmet düzeyinde kalmaktadır. Kaldı ki, Avrupa toplumlarının ders çıkardıkları kocaman bir ortaçağ gerçeği vardır. Dolayısıyla Avrupa toplumları beşer hayatı tanzim ederken Hıristiyanlık teolojisini çok belirleyici yapmamaktadırlar. Yani eski Avrupa'nın üstünden çok sular akıp geçmiştir. AB de din temelli bir yapılanma değildir.

Bu noktada Hıristiyan din adamlarının, Birlik'e dair muhtelif zamanlarda sarfetmiş oldukları sözler yukarıdaki gerçeği değiştirecek değildir. En azından şu itibarla, Avrupa'luların, Endülüs'ü yağmalayan "batılilar" ile aynı olduklarını söyleyebilmek mümkün müdür? Tüm AB müktesebatı ve projelerinde dinsel argümanların temel belirleyen olduğunu kim söyleyebilir? Tarihin akışı içinde tüm toplumlar gibi Avrupa'luların da ne denli değişimler yaşadıklarını ve bugün geldikleri noktanın eskiden ne kadar farklı olduğunu görmemek mümkün müdür? Peki dünyanın geldiği bu noktada her şeyi geçmişteki konseptlerle açıklamaya girişmek ne kadar doğru bir şey olur?

9- Türkiye'nin AB üyeliği konusunda ülke içinde bir gerilimin yaşandığı bir gerçek. Bir tarafta kendince birçok gerekçesi ile AB tarafı olanlar öbür tarafta yine benzer şekilde karşı olanlar. Karşı olanlar cephesinde en kayda değer grup olarak, cumhuriyetin kuruluşundan bu tarafa devletin yönetme aygıtla-

rının başında olup da halinden memnun olanlar yani statüko taraftarları görülmektedir. Bunlar zaman zaman "1. Cumhuriyetçiler" ya da "yönetici elit" olarak da adlandırılmaktadır. Bu grubu militer ve sivil kurumsal bazı yapılar, onlarla aynı zihniyetteki bazı politikacılar, medya mensupları ve akademisyenler oluşturmaktadır. Hepimizin bildiği gibi bu grubun AB konusundaki karşıtlıkları onlar başka şeyler iddia etseler de statükonun devamına dayanmaktadır. Onlar için tek değer, cumhuriyetin kuruluşu ile oluşturulan rejim içinde olmak kaydıyla her devirde işbaşında olan aynı zihniyetin devamcısı belli bir sınıfın sürekliliği yönetme pozisyonunda olmasıdır. Bu iki ana öğede herhangi bir sebeple önemli bir değişiklik gerçekleşecek olması bu grup için o değişim sebebine cephe almak için yeterlidir. Dolayısıyla değişime kapalı, ülke insanının değişen şartlar neticesinde ortaya koyduğu değişim taleplerine yüz vermeyen, jakoben, katı ve köhne bir yapıdır. Bu grubun toplumun ihtiyaçlarını ve taleplerini dikkate alma gibi bir derdi yoktur. Onların kutsadığı statüko ve onun devamıdır.

Bu grubun Türkiye'nin AB üyeliği konusundaki karşıtlığı, daha önce de dediğimiz gibi üyelik içeriğinin Türkiye'nin mevcut statükosunda ciddi değişiklikleri zorluyor ve zorlayacak olmasına dayanmaktadır. Bu zorlamaların, aslında kendilerinin de yönünün dönük olduğu Batı'dan geliyor olmasının bir önemi yoktur. Yani işlerine geldiği kadar Batıcıdırlar. Felsefi bir tutarlılık dertlerinin olmadığı ortadadır. İşte AB konusunda karşıt cephede olanların en organize, en güçlü grubu budur.

Öbür yanda, ne zihniyet ne de mevki itibarıyla bu grupla herhangi bir benzerliği olmasına rağmen tamamen kendi ve bize göre de kısmen doğru gerekçelerle Birlik fikrine karşı olanlar vardır. Bu grup asıl itibarla ilk grubun her ne pahasına olursa olsun savundukları statükodan dünya görüşleri sebebiyle zarar gören insanların oluşturduğu bir gruptur. Ama gariptir ki, gerekçeler yönünden olmasa da sonuç itibarıyla ilk gruptakilerle paralel kulvara düşmektedirler. Bu durumun bu grup için bir sendrom olduğu kanısındayız. Çünkü kendilerini ne kadar ifade etmek isteseler de vardıkları sonuç ve bu sonucun gerçekleşmesi halinde ortaya çıkacak olan toplumsal neticeler itibarıyla ilk grupla bu konuda

çakışmış olmalarını camialarına anlatamayacaklarını ve daha da kötüsü kendilerinin bu karşı çıkışıyla statükonun korunmasına istemeyerek de olsa yardımcı olmuş olmalarından ötürü camialarına statüko tarafından verilecek zararlardan mesul olacaklarını düşünüyoruz.

Kaynakça

- AKTAR, Cengiz; *Avrupa Yol Ayrımında Türkiye*, İletişim Yay.
- BALCI, Muharrem; *Avrupa Birliği Politikamız*, Tebliğ
- BOLAT, Ömer; *AB ve Türkiye- AB İlişkilerinin Kronolojisi*, Müsiad Cep Kitapları, 13,
- BİRAND, M. Ali; *Türkiye'nin Avrupa Macerası*, 1959-1999, İstanbul: Doğan Kitap Yay.
- BORCHARDT, Klaus-Dieter; *Avrupa Bütünleşmesi*, Tez
- BULAÇ, Ali; *Avrupa Birliği ve Türkiye*, Eylül Yayınları, İstanbul.
- Erol MANİSALI, *Avrupa Çıkmazı*, Otopsi Yay.
- Sadi SOMUNCUOĞLU, *Avrupa Birliği*, Ötügen Yay.
- www.abhaber.com
- www.belgenet.com